

Beleidsplan Sociale Veiligheid

Visie, doelen en uitgangspunten

De Vreedzame School als preventiekader

Het programma van De Vreedzame school is uitgangspunt voor het beleid rond de sociale veiligheid op SWS Oostermoer.

De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals

- je verplaatsen in een ander,
- op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen,
- openstaan voor verschillen tussen mensen,
- constructief conflicten oplossen,
- omgangsvaardigheden
- verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de basisvakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het fijne mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren.

Wij willen een omgeving bieden waar alle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen.

Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten.

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of verbaal) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan.

Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en

pro-actief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten in de groep en/of tussen groepen is altijd in meer of minder mate aanwezig en wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme.

Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een nadrukkelijke sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin eerder sprake is van verbinding, dan concurrentie of competitie. Met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten.

Als er toch gepest wordt, grijpen we snel in.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Pesten is een groepsproces. Ook al werkt de school nog zo goed volgens een bepaald programma, er kan pestgedrag voorkomen op de school. Hier moet een positieve tegenhanger tegenover gezet worden. Een positieve sociale omgeving in klas en school. Waar iedereen gezien en gehoord wordt; zichzelf mag zijn; een ander respecteert en accepteert zoals hij is en waar iedereen zorgzaam voor elkaar is, aldus de Vreedzame school (2011). Binnen het aanbod van de Vreedzame school wordt hier preventief aan gewerkt.

Wanneer deze preventieve aanpak niet heeft gewerkt volgen er een aantal stappen waarbij pesten op een oplossingsgerichte manier aangepakt wordt op basis van No Blame. De Vreedzame school gaat uit van het goede van ieder kind.

In de paragraaf 'Ingrijpen bij pesten' worden de te nemen stappen uitgewerkt.

De veiligheidsmonitor

We gaan structureel na of de doelen van De Vreedzame School wel gehaald worden, met behulp van de evaluaties die de Vreedzame School beschikbaar stelt. Daarnaast nemen we ook jaarlijks de wettelijk verplichte veiligheidsmonitor af, een instrument dat inzicht geeft in de *beleving* van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de *feitelijke aantasting* van de sociale veiligheid en het *welbevinden* van de leerlingen. Wij gebruiken daarvoor: **SCOL** en **Vensters**.

SCOL wordt 2 keer per jaar ingevuld door leerkrachten en door leerlingen vanaf groep 6 over zichzelf. De veiligheidsenquête in Vensters wordt 2-jaarlijks ingevuld.

Ontwikkelingspunt voor 2020:

Om de sociale veiligheid in kaart te brengen, hebben we, naast de jaarlijkse evaluatie, binnen De Vreedzame School ook jaarlijks een Veiligheidscommissie: een commissie van leerlingen die zich buigt over hoe veilig de school is en wat er moet gebeuren om de school nog veiliger te maken.

De leerlingen die mediator zijn worden gevraagd plaats te nemen in deze Veiligheidscommissie. Onder leiding van de Vreedzame School-coördinator zal er eens in het kwartaal een bijeenkomst georganiseerd worden om de sociale veiligheid samen te bespreken.

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals hierboven al aangegeven wordt, leggen we met het programma van De Vreedzame School fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- Een 'opstekerbord' in de hal waarop leerlingen gecomplimenteerd worden voor iets wat ze hebben gedaan;
- de omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School hangen zichtbaar in de school;
- directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- De leerlingen worden door de leerkrachten welkom geheten.

De klas en school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk is als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School).

Het voorgaande heeft ook betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan, als het goed is, uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Een voorbeeld hiervan is:

Bij het organiseren van speciale activiteiten, zoals bijvoorbeeld de start van de kinderboekenweek, wordt het altijd zo geregeld, dat de leerkrachten een activiteiten doen met een andere groep dan hun eigen. Daarnaast zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Vaak gaat de leerkracht even de klassen rond. Kinderen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld. Ook stelt de nieuwe leerkracht zich aan alle ouders voor door middel van een informatiestukje in een nieuwsbrief.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat, wat ze graag doen na schooltijd en wat ze willen leren dit schooljaar.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met leerlingmediatoren en met commissies in de klas. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En, specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten, leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze *helpers* kunnen zijn.

Opstekers

We streven naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met anderen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van 'opstekers'.

Mensen hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In De Vreedzame School leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een opstecker. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar een opstecker te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we **basisregels** die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit de pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. De Vreedzame School biedt hiervoor een duidelijk pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van De Vreedzame School dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

- 1 We horen bij elkaar
- 2 We lossen conflicten zelf op
- 3 We hebben oor voor elkaar
- 4 We hebben hart voor elkaar
- 5 We dragen allemaal een steentje bij
- 6 We zijn allemaal anders.

Onze basisregels zijn:

Wij zorgen ervoor dat iedereen erbij hoort

Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn

Wij lossen conflicten samen op

Wij helpen elkaar

Wij dragen allemaal een steentje bij

Van basisregels naar groepsregels en omgangsafspraken

De regels vormen een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Ze zijn zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep. Ze staan ook op onze website en in de schoolgids.

Deze **basisregels** vormen een soort 'kapstok' waaraan de **groepsregels** worden 'opgehangen'. In de lessen van De Vreedzame School (in blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke **groepsregels** er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de basisregels op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de basisregels. 'De basisregels gelden voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!' Om die reden zijn de basisregels in iedere groep aanwezig. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen **omgangsafspraken** gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: 'Zo willen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden **aangeleerd**. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het **handhaven** van regels vraagt ook iets van het **gedrag van de leerkracht** (en andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;

- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- **Relatie:** we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. (ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- **Autonomie:** We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- **Competentie:** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is **eigenaarschap**. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen

met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken gebeurtenissen:

- schoolplein (de leerlingen mogen vanaf 8.20 uur op school komen. Er staat op beide pleinen, onder- en bovenbouwplein 1 extra leerkracht om leerlingen op te vangen. De leerkrachten zijn tijdens de pauzes bij hun eigen groep. Na schooltijd letten de leerkrachten er gezamenlijk op dat het vertrek van alle leerlingen goed verloopt.
- gymles: er wordt gymles gegeven door 3 verschillende leerkrachten. 1 vakleerkracht voor alle groepen en 2 vaste teamleden (leerkrachten) die gym geven aan respectievelijk de onder- en midden/bovenbouw.
 - Op de dag dat er een vakleerkracht is, worden de groepen door hun eigen leerkracht gebracht en gehaald.
 - De leerkracht die aan de onderbouw gymles geeft haalt en brengt de groepen naar hun eigen leerkracht; de leerkracht die de midden- en bovenbouw gymles geeft, laat de groepen brengen en halen.
- bij feesten en voorstellingen wordt er per gebeurtenis afgesproken wie waarop let.

Naast de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze Vreedzame School vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er staat een scherm in de hal met een bord waarop de jarigen van die week staan en de bijzondere activiteiten die die week plaats zullen vinden.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.
- Tegen de ouders wordt gedag gezegd.
- De leerkrachten verwelkomen de kinderen door ze aan te spreken
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor álle kinderen en stralen dit ook uit.

- Er wordt op een vriendelijke maar duidelijke manier omgegaan met telaarcomers. Hier zijn afspraken over gemaakt.
- Na 14.00 uur loopt de leerkracht van groep 1 en 2 'naar buiten' en gebruikt deze gelegenheid om contact te maken met ouders.

Schoolregels

Bij gymnastiek

- We lopen op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de klas.
- We helpen, wanneer nodig, met het klaarzetten en opruimen van de materialen.
- We groeten bij binnenkomst de gymleraar.
- Conflict lossen we met elkaar op.

In de hal

- We lopen rustig in de hal.
- Wanneer we samenwerken gebruiken we daarbij de 'fluisterstem'
- Per werkplek kan er 1 overleggroep plaatsnemen
- We nemen plaats op de krukken en laten deze staan op de plek waar we ze gevonden hebben
- Als alle krukken bezet zijn gaan we terug naar de klas
- We laten onze werkplek netjes achter
- De bank en poefjes worden gebruikt tijdens de leesmomenten

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op **plaagsituaties** in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan. Maar soms is er meer nodig. In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Voorbereidend: Inzet van leiders in de groep

Het is in eerste instantie van belang dat leerlingen beseffen dat ze iets kunnen betekenen in het stoppen van pesten en dat ze de gepeste medeleerling kunnen helpen. Dit kan bestaan uit kleine gebaren. Aan het begin van het schooljaar wordt de groep gevraagd een standpunt in te nemen tegen pesten. Zo weet iedereen in de groep dat pesten niet getolereerd wordt. Als helper weet je ook dat je een grote groep medestanders hebt en dat je sterk staat als helper. Er zijn altijd een aantal 'populaire' leerlingen in de groep. Met deze leerlingen gaat de leraar in gesprek om hen op hun rol in het stoppen van pesten in de groep te wijzen. We gaan met deze leerlingen in gesprek.

De oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Als de inzet van leiders in de groep niet werkt of wanneer het niet verstandig is ze in te zetten gaan we over tot de Oplossingsgerichte pestaanpak. Hierbij wordt uitgegaan van de principes die de Vreedzame school (2011) voorstaat met betrekking tot ongewenst gedrag op basis van No Blame. Deze principes zijn:

- De leerlingen betrekken bij het probleem, niet alleen de 'probleemleerling', maar ook de andere leerlingen.
- Oplossingsgericht.
- De positieve invloed van leeftijdgenoten benutten.
- Focus op de relatie met de groep.
- Verantwoordelijkheid en zorg voor elkaar.

Belangrijke onderdelen van de aanpak zijn:

- Geen schuld, verwijten of straf.
- Uitgaan van het goede in ieder kind.
- Aanmoedigen van empathie.
- Iedereen is verantwoordelijk.
- Snel, positief en oplossingsgericht.
- De pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen

Bij de aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

Stap 1: gesprek met het gepeste kind

De leerkracht of Intern Begeleider praat met de leerling over de situatie. Er wordt gevraagd of de leerling hulp wil en er wordt samen met de leerling een steungroep samengesteld. De steungroep bestaat uit 5-8 klasgenoten, waaronder kinderen die door het gepeste kind als helpers, maar ook de pester en de meelopers of buitenstaanders zijn genoemd.

Stap 2: gesprek met de steungroep (zonder de gepeste leerling)

De steungroep wordt uitgenodigd en gevraagd om de gepeste leerling te helpen. Zij worden gevraagd om ideeën en voorstellen hiervoor te doen.

Stap 3: gesprek met het gepeste kind

Na een week bespreekt de leraar met de gepeste leerling hoe het nu gaat.

Stap 4: tweede gesprek steungroep

Na een week is er eveneens een gesprek met de steungroep waarin iedere deelnemer mag vertellen wat hij of zij gedaan heeft om de gepeste medeleerling te helpen.

Bovenstaande stappen moeten zo nodig nog een of meer keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het nieuwe patroon van interactie blijvend zal zijn.

Ouders op de hoogte brengen

Omdat het gebruikelijk is op onze school om met kinderen in groepjes of individueel in gesprek te gaan en oplossingen te bedenken is het aan de leraar zelf om een inschatting te maken over het wel of niet contact opnemen met de ouders.

Eventueel kan dit in een gesprek met de gepeste leerling aan de orde komen. Bij zwaar en/of herhaald pestgedrag wordt er contact opgenomen met de ouders van de pester en de gepeste leerling.

Mogelijke vervolgacties

Leerlingen die langdurig gepest worden kunnen onbewust een bepaald gedrag hebben ontwikkeld dat niet effectief is. Het is van groot belang dat zij succeservaringen opdoen in de omgang met klasgenoten. Begeleiding moet hierop gericht zijn. De leerling moet zich weer veilig gaan voelen in de groep en op school. Ook de pester moet, wanneer dit nodig is, geholpen worden. Deze kinderen hebben vaak een negatief zelfbeeld. Door hen de kans te geven zich op een positieve manier in te zetten op school, kunnen zij hierin succeservaringen opdoen.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot *digitaal* burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we, als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad, moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van

schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen. We gebruiken hierbij de volgende vorm:

De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is, uiteraard, dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de directeur.
- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld door middel van een gesprek. De locatieleider bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat hij zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te

houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief. In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Antipestcoördinator

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) aanwijzen met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming. De taken van een 'antipestcoördinator' zijn op onze school opgenomen in de taken van de coördinator Vreedzame School. De taakomschrijving van een coördinator Vreedzame School kan er als volgt uitzien:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/De Vreedzame School binnen het curriculum en het sociaalpedagogische klimaat van de school.
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/De Vreedzame School.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied.
- De directie adviseren bij het bieden van een passend onderwijsaanbod op het vakgebied, naar aanleiding van de analyse van kengetallen (bijv. de Veiligheidsmonitor)
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen.
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van De Vreedzame School.
- Zorg dragen voor afname veiligheidsmonitor en bespreking met leerlingen/leerlingencommissie (mediatoren)
- De Vreedzame School agenderen in de teamvergaderingen.
- Scholen en coachen nieuwe leerkrachten.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom De Vreedzame School.
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over De Vreedzame School.
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentoelating.

- Fungeren als contactpersoon voor de leerlingmediatoren; regelmatig evaluatie met mediatoren.

De anti-pestcoördinator bij ons op school is: Margreet de Graaf

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders heel serieus daarin. Om ervoor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan.

Prioriteiten en plan van aanpak

Voor de toekomst:

Beleid maken op gebruik van sociale media: PIT heeft een compleet lespakket geschikt voor groep 5 t/m 8. Een doorgaande lijn maken met lessen social media. (tegel PIT in de klas)

Collega's van PIT komen die lessen verzorgen in de vorm van een workshop.

Voorlichting voor ouders en kinderen over sociale media.

Bronvermelding

Bron: 'De map Werken aan sociale veiligheid' – De Vreedzame School.